

Systém starého zákoníka byl v celku — až na malé výjimky — ponechán. Nelze říci, že by to byl systém dokonalý. Dá se všelicos namítat. Ale dokonalý systém je vůbec utopie a není, nikdy nebyl a nebude vytvořen systém, kterému by se nedalo všelicos vytýkat. Dnešní systém je však stoletou praxí a literaturou i tradicí univerzitní vžit, což není dobře rušiti bez nutné potřeby. V rámci systému snažila se komise ze všech sil o logickou důslednost a o přísnou dikci, která by byla prostá dvojakých slov a vazeb. Součinností jazykového znalce usilovalo se o ladnost a čistotu řeči.

Námítky proti osnově mohou vycházeti především z protichůdného vědeckého přesvědčení. Takové námítky mohou býti velmi vážné, ale jsou prostě následkem toho, že ve mnohých věcech ve světě vědeckém jednoty není. Nevím, přijde-li kdy idyllická doba, kdy se taková shoda jako všeobecná skutečnost na světě objeví. Snad by to ani nebylo dobré znamení. Jen o to je třeba dbát, aby »lepší nebylo nepřítelem dobrého«, protože by za nevázané vlády tohoto hesla nikdy práce nedošla konce. Při díle legislativním i námitkové řízení musí mít jednou konec. Proč říkám tyto všeobecné věci?

Snad každý, kdo o tom vážně přemýšlí, zatouží, aby se pokud možno nejdříve z budoucnosti přiblížil den, kdy nový občanský zákoník pro RČS. vyjde ve »Sbírce zákonů a nařízení«. Ta doba bohužel asi není příliš blízká, protože jde o zákon rozsáhlý a důležitý. Nejde však o to, aby starý občanský zákoník byl rychle nahrazen novým. Jde především o to, že se má novým zákoníkem provést unifikace občanského práva v celé republice, a že se tím přiblíží cíl, pro který žádné práce ani oběti není škoda: Aby v jednotném státě konečně panoval jednotný právní řád.

S tohoto hlediska je třeba také pozorovati celý složitý problém parlamentního projednání zákoníka. Není možno, aby vyhověl všem protichůdným tendencím, které se mohou uplatniti v té či oné otázce. Zákon, který by všem, i maximalistickým požadavkům nejrůznějších skupin kulturních nebo sociálních bezvadně vyhovoval, je zase utopie, ale na rozdíl od jiných, utopie logicky neuskutečnitelná jako samohyb nebo kvadratura kruhu. Má-li se takové dílo v demokratickém státě uskutečnit, musí každý něco se svého maximálního programu slevit. Formulace osnovy se snaží úzkostlivě, aby takovou dohodu umožnila a pomohla tak překonat přirozené překážky, které by na dlouho mohly zabrzdit projednání osnovy sněmovnou. Sama komise dala i jinak dobrý příklad.

Kdo zná členy komise superrevisní jako odborníky i jako lidi, uzná, že se tu sešly dosti různorodé složky ke společné práci. Návrh subkomitétů ukazoval různorodost částí — a přece bylo třeba vytvořiti dílo myšlenkově i slovesně jednotné. Nač nemohu zapomenout, a co mi v nejvzdálenější vzpomínce bude vzpruhou k optimistické víře v člověka, je to, co jsme v komisi superrevisní zažili: Nade vším, co mohlo členy komise rozdělit a přivést do vědeckého nebo do politického sporu, vítězila vůle, kladně pracovat za společným cílem. Proto se brzo vytvořilo ovzduší přátelské spolupráce, ochotného přijímání, vážného projednávání a promýšlení přednesených námitek. Nejednou navrhovatel sám energicky kritisoval a boursal svůj vlastní starší návrh, neobtěžuje nikdy zájem vytvoření dobrého díla své osobní samolibosti nebo autorské ješitnosti. Žádná při-

pomínka nestala se obětí prezírání, předsudku nebo vědecké zaujatosti. Vše bylo uváženo a domyšleno...

Habent sua fata libelli. Co čeká osnovu? Nikdo na to neodpoví. Jen jedno je jisto: Autory už tato odpovědnost nepostihuje.

Soudní řízení nesporné.

(Základní zásady podle zákona ze dne 19. června 1931. Č. 100, Sb. z. a n. a předpisy o příslušnosti.) — Napsal Dr. Václav Hora, ř. profesor Karlovy university. «Contraria iuxta se posita illucescunt.»

Jasného vědeckého poznání na poli nesporného řízení jest pro soudcovskou činnost tím více třeba, ježto nikde nehrozí takové nebezpečí, že pouhá rutina a šablona opanují na místo praxe, jež by odpovídala právnímu zařízení a duchu zákona. (Ott: Geschichte u. Grund-lehren des Österreichischen Rechtsfürsorgeverfahrens.)

Vydání zákonů přijatých zákonodárnými sbory, opatřená materiemi a případnými rozhodnutími nejvyšších instancí je pro praxi a používání zákona činem důležitým. Ale jedině v systematickém zpracování jednotlivých právních disciplín jest možno vniknouti do ducha a smyslu právních předpisů, důležitých pro lidskou společnost. Systematické zpracování určité zákonné materie vyžaduje nejen suverenního ovládnutí látky, zákonem upravené, nýbrž i znalosti odborné literatury a zejména také znalosti historického vývoje jednotlivých právních zásad až k dnešní formulaci. Tato konstruktivní práce tvoří základ systematiky určitého díla.

V tomto směru mohl přikročiti v tak krátkém čase od vydání zákona výše uvedeného, jedině náš nejlepší procesualista, profesor Dr. Václav Hora, jehož stěžejní dílo »Československé civilní právo procesní« ukazuje, v jakém duchu nese se vydaná část soudního řízení nesporného a jaký duch ovládati bude díly další. Bývaly stížnosti, že obor nesporného soudnictví jest zanedbáván praxí i teorií, a že jurisprudence nakládá s ním jako s dítětem nevlastním. Tato výtky u nás nyní odpadá, neboť po dobrých vydáních textu zákona přichází systém Horův.

Je přirozeno, že Dr. Hora jako procesualista ostře rozlišuje iurisdictionem voluntariam a iurisdictionem contentiosam. Zdůrazňuje toto své stanovisko vědecky přísně odůvodněné, nejen v hledání účelu nesporného soudnictví (preventivní justice a repressé), nýbrž i v hledání a zjišťování rozdílu v postavení účastníků a soudu a ve vnitřní struktuře celého řízení proti řízení spornému. Opírá se v celém díle o právo pozitivní a varuje se exkursem do jiných zejména správních oborů, učiněti neurčitými hranice mezi řízením nesporným — domenou soudcovou — a podobnými funkcemi, zejména úřadů správních. Vede přesnou čáru mezi činností soudu a činností veřejných notářů jakožto orgánu veřejnostinného. A v tomto směru klade notářství systematicky v nesporném řízení na roveň soudu. Proto také při systematickém členění látky v první části svého díla obírá se zásadami nesporného řízení, s přehledem právních pramenů vytýčuje rozsah a předmět tohoto řízení a uvádí jako rovnocenné podměty:

a) soudy,

b) veřejné notáře, jejichž činnost jako orgánům nesporného řízení věnuje kapitolu 8.

O činnosti notáře jako soudního komisaře jedná systematicky v § 8 ad. IV., ač správně jde v tomto směru o »pomocný orgán soudu«, uvedený v § 7 ad. X 2., který jest činný podle zvláštního příkazu, jež mu dá soud.

Příkaz ten nemůže dáti ovšem soud podle své vůle kdykoliv, nýbrž jen tehdy, kde jej k tomu zákon opravňuje, ale s druhé strany nemá ani v těchto případech notář právo jednati jako soudní komisař sám o sobě *in officio suo*, nýbrž jen tehdy, kde soud použije možnosti, zákonem mu poskytnuté (l. c. str. 37).

Tyto zásady pro činnost notáře jako soudního komisaře plynou ze zařazení mezi pomocné orgány soudní, čehož důsledkem jest, že za škodu vzniklou činností notáře jako soudního komisaře, jako za každý jiný orgán soudní, ručí stát podle syndikátního zákona, jako rukojmí a plátce (§ 4 zák. z 12. VII. 1872, č. 112 ř. z.) a při této své činnosti notář požívá zvýšené ochrany, jakožto osoba ve smyslu zákona vrchnostenská (str. 38). Kapitoly o účastnících nesporného řízení, zmocněncích, nákladech a právu chudých koncise formou a bohatostí obsahu vyčerpávají svou látku dokonale. Totéž nutno říci o kapitole »Postup v nesporném řízení«.

Dogmaticky řídí se spisovatel ve všech kapitolách zásadou, že řízení nesporné jest jenom částí civilně-právního řízení a podle toho také dělí si celou látku podle osvědčených method při líčení práva procesualního, čímž usnadňuje i začátečníkovi, aby vnikl dokonale do tohoto oboru. Stačí poukázat v tomto směru na kapitoly o činnosti účastníků a soudu, o dokazování, o zachování výsledků jednání, o rozhodnutí soudním, opravných prostředcích a výkonu. Zajímavou kapitolou pro sebe jest řízení »o obnově« v § 27.

V druhé části jedná se o příslušnosti v nesporném řízení jednotlivých oborů, na př. o příslušnosti v řízení pozůstalostním, v řízení knihovním, v poručenství, umořování listin atd., jak o tom jednají speciální zákony. Na začátku svého díla zdůrazňuje spisovatel, že i když v daném případě je nepochybné, že nutno postupovati v řízení nesporném, není tím vždy i bez dalšího již také řečeno, že musí býti v tomto řízení postupováno podle předpisu zákona č. 100/1931. Neboť jeho ustanovení jsou míněna jako ustanovení podpůrná, daná jen pro ty případy, kde není ve zvláštních zákonech předepsáno nic jiného. V druhé části máme po prvé systematicky seřazenou příslušnost v nesporném řízení pro speciální obory.

Nutno uznati, že cíl, který si spisovatel v úvodu svého díla vytkl, jest jistě velmi těžký, poněvadž se jedná o systematické zpracování látky, která byla teprve novým zákonem upravena s platností pro celou republiku. Praxe ukáže, kde jsou snad mezery v zákoně a jakým způsobem ponese se výklad jednotlivých zákonných předpisů. Bohatý obsah díla a řešení sporných otázek bude jistě zúrodnovati cesty praxe a nemusíme mítí obavu, kterou vyslovil prof. Ott o šabloně a rutině v nesporném řízení. Jasný, klidný a přímo klasický výklad příslušných zákonů láká, aby praxe v každém směru výkladu Horova se držela a tohoto systematického díla prvého v našem jazyce vydaného pilně užívala.

Dr. V. Svoboda.

Dr. KAREL MOTLÍK:

Léčení krise.

Příslušníci notářské komory Pražské rozdělují se zhruba na dvě skupiny — Pražáci a venkované. Podle názoru venkovaných jsou Pražáci všichni ti, kteří sídlí v obvodu krajského soudu civilního v Praze, mají všude blízko, všechno si mohou zařídit, všechno si také zařízují, starají se o věci komorní a jsou si snad také vědomi, že někde poměrně dosti daleko žijí notáři venkovští. Podle názoru Pražáků žijí si venkované na svých okresech poměrně mnohem klidněji, bez značné konkurence, o věci komorní se nestarají a patrně také starati nechtějí.

Když se něco nepovede, jsou patrně Pražáci toho domnění, že je venkované dostatečně nepodporovali, po případě že neúspěch zaviněn byl přímo lhostejností těchto venkovaných, kteří veškerou práci ponechávají vykonávat několika osobám starajícím se sami každý pouze o zájmy svoje vlastní. Venkované namítají, že se jich nikdo neptal, že o ničem nevěděli a že kromě občasných zásluh Českého práva nejsou s ústředím vůbec ve spojení.

Jako příslušník venkovské skupiny nechci tvrditi, že by měla tato ve všem pravdu, nemohu dokonce ani se domnívati, že neúspěch nebo malý úspěch zaviněn je tou nebo druhou skupinou, domnívám se pouze, že v době, kdy o všem rozhoduje organizační pohotovost, jest skutečnost, že v malém počtu notářů jsou ještě dvě skupiny, sama o sobě škodlivým luxusem.

Je sice pravda, že venkované mohou zajížděti na schůze do Prahy a že tam až na nepatrné výjimky nejezdí. Musí se však uvážiti, že pravidelné měsíční výlety do Prahy znamenají pro vzdálenějšího venkovana značnou ztrátu času a peněžité výdaje. Má za to ovšem možnost poslechnouti si celovečerní teoretickou přednášku. Je-li však tato přednáška z oboru notářského, musí býti nutně příliš všeobecná, takže praktických poznatků skoro nepřináší. Není-li z oboru, je tento večer s hlediska odborného ztracený a neliší se nikterak od přednášek pořádaných mnohem často blíže. Při volbě předmětu přednášky není možno oceňovati jeho absolutní hodnotu. Jest nutno vzíti za základ hodnotu relativní, to jest užitek z takové přednášky pro notáře jako takového.

V důsledku toho nastává skutečně nezájem venkovských a protože rubriky Českého Práva mohou informovati příslušníky stavu jen dosti povšechně o stavovských otázkách časově důležitých, neví ani venkovan, čemu by měl onen zájem věnovati a může se domnívati, že veškerá činnost ústředí neobsahuje nic závažného. Proto také vykonává volby a jednání na stavovských shromážděních hlasovacími lístky a nejvýše důvěrníky, kteří nejsou lépe informováni než on sám a proto vyhledávají míněni většiny, nebo mohou upadnouti do neodůvodněné oposice. Nápravu považují za možnou a dokonce za nutnou. Bylo by ovšem zapotřebi určitým způsobem decentralisovat, lépe řečeno rozvětvit činnost ústředí, a to jak komory tak i spolku notářů. Obojí dalo by se provésti souběžně.

Dosavadní stav Pražské komory činí 9 členů a 4 náhradníky, celkem 13 volených zástupců. Jejich rozdělení jest velmi nepoměrné, teritoriálně se stále zhoršuje. Tak na příklad obvody krajských soudů v Klatovech a v Písku nemají žádného voleného zástupce komory. Ob-